

Co to jest humanistyka cyfrowa – odpowiedź na ankietę *Czasu Kultury*

Maciej Maryl

PREPRINT

Przypis:

Maryl, M. (2015) “[Co to jest humanistyka cyfrowa – odpowiedź na ankietę]” *Czas Kultury* 2 (185):10-11.

Maciej Maryl

Centrum Humanistyki Cyfrowej Instytutu Badań Literackich PAN

O humanistyce cyfrowej w skrócie i po ludzku

Pewna studentka, rozważając zapisanie się na moje zajęcia z humanistyki cyfrowej (HC) na Wydziale Artes Liberales UW, napisała do mnie taki oto e-mail:

„Dobry wieczór, zapisałam się do Pana na zajęcia, ale nie jestem pewna czy dobrze zrozumiałam czego one będą dotyczyć, a nie chciałabym chodzić na coś co mogłoby być dla mnie nieinteresujące. Czy mógłby mi Pan napisać jakoś w skrócie i <<po ludzku>> na czym te zajęcia będą polegały? Z góry dziękuję i przepraszam za kłopot.”

Nie ma za co. Żaden kłopot. Spróbujmy.

Humanistyka cyfrowa to taki prąd w humanistyce, który polega - w dużym uogólnieniu - na wykorzystaniu narzędzi cyfrowych w badaniach. Chodzi o badania humanistyczne, dla których komponent informatyczny jest centralny, kluczowy i niezbywalny; o badania, których nie dałoby się przeprowadzić bez komputerów i oprogramowania (lub wymagałoby niewspółmiernie wielkich, wieloletnich nakładów pracy dużego zespołu badawczego); o traktowanie materiałów kulturowych (tekstów, obrazów, nagrań...) jako źródeł danych; o wykorzystanie ogromnych zasobów kulturowych, które możemy przetwarzać dzięki digitalizacji (pomyślcie tylko o tych wszystkich książkach, zdjęciach, obrazach, słownikach, bazach danych – już zdigitalizowanych i czekających na digitalizację); o zestawianie tych materiałów i wyszukiwanie związków czy relacji między nimi (proszę sobie wyobrazić porównanie języka WSZYSTKICH polskich powieści).¹

¹ Szerzej piszę o tych sprawach w: M. Maryl „F5: odświeżanie filologii” *Teksty Drugie* 2014 nr 2, dostępny online: <http://tekstydrugie.pl/pl/news/item/id,63,title,2014-nr-2-Nowa--filologia.html>

Wszystko inne w humanistyce cyfrowej z tego narzędziowego charakteru wynika, a zatem: dbałość o standardy (żeby materiał raz ucyfrowiony dało się przetwarzać w różnych projektach); budowanie infrastruktur badawczych (żeby we współpracy z informatykami stworzyć rozwiązania, które przetrwają i będą rozwijane); multidyscyplinarność (żeby narzędzia raz wytworzone dało się zastosować w innych dyscyplinach); popularyzacja (żeby znaleźć użytkowników dla tychże narzędzi).

Czy to może być „nieinteresujące”? Humanistyka cyfrowa w Polsce w ostatnich latach przeżywa rozkwit – podobnie chyba jak na całym świecie pojawiła się potrzeba integracji środowiska w celu wymiany doświadczeń i uprawomocnienia pola badawczego. Zorganizowano pierwsze konferencje (np. *Zwrot cyfrowy w humanistyce* na UMCS w 2012 roku czy cały panel poświęcony HC podczas zjazdu Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego w 2013), w różnych jednostkach pojawiają się komórki mające za zadanie integrować badania z zakresu humanistyki cyfrowej (sam mam przyjemność kierować Centrum Humanistyki Cyfrowej w IBL PAN), przeprowadzono ankiety wśród polskich badaczy, by rozpoznać stan zaawansowania badań², polskie instytucje podjęły współpracę z dużymi konsorcjami europejskimi CLARIN i DARIAH (zawijając przy tym konsorcja polskie), a w przyszłym roku w Krakowie odbędzie się najważniejsza międzynarodowa konferencja HC (organizowana co roku przez The Alliance of Digital Humanities Organizations). Wiele z tych wydarzeń miało miejsce w ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy, co świadczy o bardzo dużym zainteresowaniu środowiska ale też o świeżości tej inicjatywy. Choć badania, które można sklasyfikować jako HC prowadzi się w Polsce od kilkunastu lat, jeszcze wiele pozostało do zrobienia!

Wśród spraw najpilniejszych można wymienić potrzebę głębokiej inwentaryzacji zrealizowanych w Polsce projektów i istniejących u nas zasobów cyfrowych, byśmy wreszcie zobaczyli, co robimy i jakie zasoby posiadamy (w jakim formacie). Takie są plany konsorcjum DARIAH-PL, które czeka na oficjalne zgłoszenie przez polski rząd do europejskich struktur DARIAH-ERIC. Dalsza konsolidacja środowiska stworzy lepsze warunki dla realizacji (i pewnie finansowania) projektów z zakresu HC.

² Wyniki ankiety realizowanej przez PCSS i IBL PAN można znaleźć tutaj: http://lib.psnc.pl/Content/655/Humanistyczne_projekty_cyfrowe_w_Polsce_final.pdf We wrześniu zostaną opublikowane wyniki europejskiego badania DARIAH dotyczącego praktyk internetowych w humanistyce i naukach o sztuce – polską część badania realizowały IBL PAN i PCSS.

Wiem, że nie przekonałem Pani do udziału z zajęciach. Nie przyszła Pani. Ale może kogoś z Państwa przekonam, że humanistyką cyfrową warto się zainteresować. Warto z niej skorzystać.